

Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты эш кәгазьләрен алып бару идарәсе архив бүлегенң 2020 елгы эшчәнлеге турында хисап

2020 елга билгеләнгән план-йөкләмәләр түбәндәге күрсәткечләр буенча үтәлде:

«Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты», «Пронина Юлия Сергеевна», «Рзаева Гөлзада Мөхәммәтгәрәй кызы», «Иванова Венера Бәхтегәрәй кызы» фондларында **документларны тегеп кую эше** башкарылды, **барысы - 495 саклау берәмлеге.**

Документларны картонлау түбәндәге фондларда үткәрелде:

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты» (2014 ел, 338 саклау берәмлеге);

- «Сәгъдиев Сәлах Шәйхетдин улы» (1928, 1929, 1931, 1933, 1934, 1939, 1942, 1943, 1985, 2019 еллар, 17 саклау берәмлеге)

- «Романцова Надежда Михайловна» (1917, 1942, 1943, 2014, 2015 еллар, 16 саклау берәмлеге)

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты», Татарстан АССР ның 100 еллыгына эзерлек һәм аны бәйрәм итү буенча коллекция (2017 – 2020 еллар, 18 саклау берәмлеге)

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Комсомол районы хакимияте» (2011 – 2015 еллар, 20 саклау берәмлеге)

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Үзәк районы хакимияте» (2009 – 2015 еллар, 80 саклау берәмлеге)

- «Автоградбанк» акционерлык жәмгыяте (2010 – 2015 еллар, 49 саклау берәмлеге.)

- «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе» (2002 – 2005 еллар, 25 саклау берәмлеге)

- «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе» (2006 – 2011 еллар, 78 саклау берәмлеге)

- «Пронина Юлия Сергеевна» (1972 – 1980, 1982, 1983, 1985, 1994, 1995, 2000, 2003, 2019 еллар, 26 саклау берәмлеге)

- «Рзаева Гөлзада Мөхәммәтгәрәй кызы» (1900, 1920, 1960, 1965, 1970, 1972, 1976, 1985, 1996, 1998, 2000, 2003, 2006 – 2008, 2012, 2013, 2017, 2020 еллар, 61 саклау берәмлеге)

- «Иванова Венера Бәхтегәрәй кызы» (1993, 1998, 2000 – 2015 еллар, 70 саклау берәмлеге). **Барысы - 798 саклау берәмлеге**

Түбәндәге фондлардагы делоларның торышлары тикшерелде:

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты» (2005 – 2014 еллар, 1202 саклау берәмлеге);

- «Татарстан Республикасы буенча Яр Чаллы шәһәре статистика идарәсе» (1938 – 2007 еллар, 1672 саклау берәмлеге)

- «Сәгъдиев Сәлах Шәйхетдин улы» (1928, 1929, 1931, 1933, 1934, 1939, 1942, 1943, 1985, 2019 еллар, 17 саклау берәмлеге)
- «Романцова Надежда Михайловна» (1917, 1942, 1943, 2014, 2015 еллар, 16 саклау берәмлеге)
- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты», Татарстан АССР ның 100 еллыгына әзерлек һәм аны бәйрәм итү буенча коллекция (2017 – 2020 еллар, 18 саклау берәмлеге)
- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Комсомол районы хакимияте» (2011 – 2015 еллар, 20 саклау берәмлеге)
- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Үзәк районы хакимияте» (2009 – 2015 еллар, 80 саклау берәмлеге)
- «Автоградбанк» акционерлык жәмгыяте (2010 – 2015 еллар, 49 саклау берәмлеге.)
- «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе» (2002 – 2005 еллар, 25 саклау берәмлеге)
- «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе» (2006 – 2011 еллар, 78 саклау берәмлеге)
- «Пронина Юлия Сергеевна» (1972 – 1980, 1982, 1983, 1985, 1994, 1995, 2000, 2003, 2019 еллар, 26 саклау берәмлеге)
- «Рзаева Гөлзада Мөхәммәтгәрәй кызы» (1900, 1920, 1960, 1965, 1970, 1972, 1976, 1985, 1996, 1998, 2000, 2003, 2006 – 2008, 2012, 2013, 2017, 2020 еллар, 61 саклау берәмлеге)
- «Иванова Венера Бәхтегәрәй кызы» (1993, 1998, 2000 – 2015 еллар, 70 саклау берәмлеге)
- «Халык депутатларының Яр Чаллы Шәһәр Советы» (1939 – 2005 еллар, 1657 саклау берәмлеге). **Барысы 4991 саклау берәмлеге.**

Исәпкә алынган документлар түбәндәге фондларда тикшерү һәм чагыштыру үтте:

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты» (2014 ел, 338 саклау берәмлеге);
- «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты» (2015, 2018 еллар, 26 фотоальбом);
- «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты» (2017 – 2019 еллар, 3 саклау берәмлеге);
- «Сәгъдиев Сәлах Шәйхетдин улы» (1928, 1929, 1931, 1933, 1934, 1939, 1942, 1943, 1985, 2019 еллар, 17 саклау берәмлеге)
- «Романцова Надежда Михайловна» (1917, 1942, 1943, 2014, 2015 еллар, 16 саклау берәмлеге)
- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты», Татарстан АССР ның 100 еллыгына әзерлек һәм аны бәйрәм итү буенча коллекция (2017 – 2020 еллар, 18 саклау берәмлеге)
- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Комсомол районы хакимияте» (2011 – 2015 еллар, 20 саклау берәмлеге)

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Үзәк районы хакимияте» (2009 – 2015 еллар, 80 саклау берәмлеге)
- «Автоградбанк» акционерлык жәмгыяте (2010 – 2015 еллар, 49 саклау берәмлеге.)
- «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе» (2002 – 2005 еллар, 25 саклау берәмлеге)
- «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе» (2006 – 2011 еллар, 78 саклау берәмлеге)
- «Пронина Юлия Сергеевна» (1972 – 1980, 1982, 1983, 1985, 1994, 1995, 2000, 2003, 2019 еллар, 26 саклау берәмлеге)
- «Рзаева Гөлзада Мөхәммәтгәрәй кызы» (1900, 1920, 1960, 1965, 1970, 1972, 1976, 1985, 1996, 1998, 2000, 2003, 2006 – 2008, 2012, 2013, 2017, 2020 еллар, 61 саклау берәмлеге)
- «Иванова Венера Бәхтегәрәй кызы» (1993, 1998, 2000 – 2015 еллар, 70 саклау берәмлеге). **Барысы – 14 фонд.**

2020 елда **Татарстан Республикасының Бердәм архив мәгълүмат системасы (ЕАИС)** мәгълүматлар базасына документлар кертү саклау берәмлекләре дәрәжәсендә дәвам итте. 2021 елның 1 гыйнварына **ЕАИ**Ска кертелгән документларның гомуми саны – **48478 саклау берәмлеге**.

2020 елда төп эшчәнлек буенча Татарстан Республикасы Архив эшләре буенча Дәүләт комитетының **48 йөкләмәсе** үтәлдә.

***Татарстан Республикасының Архив фондын формалаштыру.
Ведомстводагы архивларны һәм учреждение, оешма, предприятие
документларын эш производствосында оештыруга оештыру-методик
эңитәкчелек***

Идарә итү документларын кабул итү түбәндәге фондларда башкарылды:

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты» (2014 ел, 338 саклау берәмлеге)
- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты», Татарстан АССР ның 100 еллыгына эзерлек һәм аны бәйрәм итү буенча коллекция (2017 – 2020 еллар, 18 саклау берәмлеге)
- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Комсомол районы хакимияте» (2011 – 2015 еллар, 20 саклау берәмлеге)
- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Үзәк районы хакимияте» (2009 – 2015 еллар, 80 саклау берәмлеге)
- «Автоградбанк» акционерлык жәмгыяте (2010 – 2015 еллар, 49 саклау берәмлеге.)
- «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе» (2002 – 2005 еллар, 25 саклау берәмлеге)

- «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе» (2006 – 2011 еллар, 78 саклау берәмлеге). **Барысы – 608 саклау берәмлеге.**

Татарстан Республикасы Архив эше буенча Дәүләт комитетының Эксперт-тикшерү һәм методик комиссиясендә **идарә итү буенча документ описьларын** раслау түбәндәге фондларда алып барылды:

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты» (2014 ел өчен 338 саклау берәмлеге);

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты», Татарстан АССР ның 100 еллыгына эзерлек һәм аны бәйрәм итү буенча коллекция (2017 – 2020 еллар, 18 саклау берәмлеге)

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Комсомол районы хакимияте» (2011 – 2015 еллар, 20 саклау берәмлеге)

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Үзәк районы хакимияте» (2009 – 2015 еллар, 80 саклау берәмлеге)

- «Автоградбанк» акционерлык жәмгыяте (2010 – 2015 еллар, 49 саклау берәмлеге.)

- «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе» (2006 – 2011 еллар, 78 саклау берәмлеге)

- «Татарстан Республикасының Яр Чаллы шәһәре буенча Россия Федераль салым хезмәте инспекциясе» (2006 ел, 22 саклау берәмлеге).

Барысы – 605 саклау берәмлеге.

Шәхси характердагы документларның описен кабул итү һәм раслау:

- «Сәгъдиев Сәлах Шәйхетдин улы» (1928, 1929, 1931, 1933, 1934, 1939, 1942, 1943, 1985, 2019, 17 саклау берәмлеге)

- «Романцова Надежда Михайловна» (1917, 1942, 1943, 2014, 2015 еллар, 16 саклау берәмлеге)

- «Пронина Юлия Сергеевна» (1972 – 1980, 1982, 1983, 1985, 1994, 1995, 2000, 2003, 2019 еллар, 26 саклау берәмлеге)

- «Рзаева Гөлзада Мөхәммәтгәрәй кызы» (1900, 1920, 1960, 1965, 1970, 1972, 1976, 1985, 1996, 1998, 2000, 2003, 2006 – 2008, 2012, 2013, 2017, 2020 еллар, 61 саклау берәмлеге)

- «Иванова Венера Бәхтегәрәй кызы» (1993, 1998, 2000 – 2015 еллар, 70 саклау берәмлеге). **Барысы – 190 саклау берәмлеге, шәхси характердагы 5 фонд.**

Шәхси характердагы документларны тапшыру описен раслау:

- «Пронина Юлия Сергеевна» (1972 – 1980, 1982, 1983, 1985, 1994, 1995, 2000, 2003, 2019 еллар, 39 саклау берәмлеге)

- «Пронина Юлия Сергеевна» (1972 – 1980, 1982, 1983, 1985, 1994, 1995, 2000, 2003, 2019 еллар, 26 саклау берәмлеге)

- «Рзаева Гөлзада Мөхәммәтгәрәй кызы» (1900, 1920, 1960, 1965, 1970, 1972, 1976, 1985, 1996, 1998, 2000, 2003, 2006 – 2008, 2012, 2013, 2017, 2020 еллар, 61 саклау берәмлеге)

- «Иванова Венера Бэхтегэрэй кызы» (1993, 1998, 2000 – 2015 еллар, 70 саклау берәмлеге). **Барысы – 190 саклау берәмлеге, шәхси характердагы 5 фонд.**

Описьларны раслау һәм фотоальбомнарда документлар кабул итү түбәндәге фондларда башкарылды:

«Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты» (2015, 2018 еллар, 26 фотоальбом/1287 фотография, шул исәптән Бөек Ватан сугышы ветераны, «Бер солдат тарихы» 4 нче гвардия танк армиясенең 5152 номерлы күчмә кыр госпитале шәфкать туташы Юсупова Роза Григорьевнаның фотоальбомы). **Барысы – 26 фотоальбом, аларда 1287 саклау берәмлеге фотодокумент.**

Фотодокументларның описьларын раслау һәм кабул итү түбәндәге фондларда алып барылды:

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты», (Татарстан АССР ның 100 еллыгына эзерлек һәм аны бәйрәм итү буенча коллекция) (2020 ел, 61 саклау берәмлеге). **Барысы – 61 саклау берәмлеге.**

«Камгэсэнергострой» производство берләшмәсенең 1969 – 2005 еллардагы тарихи әһәмиятле фотоларыннан 2 меңгә якин фотодокумент кабул ителде. Яр Чаллы шәһәре һәм КАМАЗ автогиганты төзелә башлау турындагы сирәк фотодокументларны «Камгэсэнергострой» ААЖ ның башкарма директоры С.П. Ямашев тапшырды, алар цифрлаштырылды.

Видеокументларның описьларын раслау һәм кабул итү түбәндәге фондларда алып барылды:

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты» (2007 – 2019 еллар, 3 саклау берәмлеге)

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты», (Татарстан АССР ның 100 еллыгына эзерлек һәм аны бәйрәм итү буенча коллекция) (2020 ел, 40 саклау берәмлеге). **Барысы – 43 саклау берәмлеге.**

Документларның описьларын алу түбәндәге фондларда алып барылды:

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты» (2014 ел, 338 саклау берәмлеге).

- «Сәгъдиев Сәлах Шәйхетдин улы» (1928, 1929, 1931, 1933, 1934, 1939, 1942, 1943, 1985, 2019, 17 саклау берәмлеге)

- «Романцова Надежда Михайловна» (1917, 1942, 1943, 2014, 2015 еллар, 16 саклау берәмлеге)

«Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты» (2015, 2018 еллар, 26 фотоальбом/1287 фотография, шул исәптән Бөек Ватан сугышы ветераны, «Бер солдат тарихы» 4 нче гвардия танк армиясенең 5152 номерлы күчмә кыр госпитале шәфкать туташы Юсупова Роза Григорьевнаның фотоальбомы).

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты», (Татарстан АССР ның 100 еллыгына эзерлек һәм аны бәйрәм итү буенча коллекция) (2017 – 2020 еллар, даими саклауда 18 дело).

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты», (Татарстан АССР ның 100 еллыгына эзерлек һәм аны бәйрәм итү буенча коллекция) (2020 ел, 61 фотодокумент).

- «Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты», (Татарстан АССР ның 100 еллыгына эзерлек һәм аны бәйрәм итү буенча коллекция) (2020 ел, 40 видеодокумент).

- «Пронина Юлия Сергеевна» (1972 – 1980, 1982, 1983, 1985, 1994, 1995, 2000, 2003, 2019 еллар, 26 саклау берәмлеге)

- «Рзаева Гөлзада Мөхәммәтгәрәй кызы» (1900, 1920, 1960, 1965, 1970, 1972, 1976, 1985, 1996, 1998, 2000, 2003, 2006 – 2008, 2012, 2013, 2017, 2020 еллар, 61 саклау берәмлеге)

- «Иванова Венера Бәхтегәрәй кызы» (1993, 1998, 2000 – 2015 еллар, 70 саклау берәмлеге).

Барысы – 676 саклау берәмлеге, шунның эченнән: даими саклауда – 356, шәхси характерда – 190, фотодокументлар – 61, аудиовизуаль документлар – 43.

Татарстан Республикасы Архив эшләре буенча Дәүләт комитетының Эксперт-тикшерү һәм методик комиссиясендә түбәндәгеләр эшләнде һәм килешенде:

- Татарстан Республикасының «Ашыгыч медицина ярдәме хастаханәсе» дәүләт автономияле сәламәтлек саклау учреждениесе

- Татарстан Республикасының «Яр Чаллы дәүләт курчак театры» дәүләт автономияле мәдәният учреждениесе

- «Татарстан Республикасының Яр Чаллы шәһәре буенча Россия Федераль салым хезмәте инспекциясе». **Барысы – архив һәм эксперт комиссиясе турында 3 нигезләмә.**

- делолар номенклатурасы

- «Мәгълүмат-методика үзәге» муниципаль бюджет учреждениесе

- Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе

- Яр Чаллы шәһәренең «Халыкны эш белән тәэмин итү үзәге» ДБУ

- Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре муниципаль берәмлегенең «Контроль-хисап палатасы» МКУ. **Барысы – 4 делолар номенклатурасы.**

Комплектлаштыруның яңа чыганаclarын ачыклау буенча эшчәнлек дәвам иттерелде. 2020 елда архив бүлеген комплектлаштыру чыганаclarының **1 номерлы исемлегенә түбәндәге 19 оешма** кертелде:

-Татарстан Республикасының «5 нче шәһәр хастаханәсе» ДАССУ

-«Камкомбанк» ЖЧЖ

-«Яр Чаллы педагогия көллияте» ДАҺББУ

-Татарстан Республикасының «Ашыгыч медицина ярдәме хастаханәсе» ДАССУ

- «Евростиль» ЖЧЖ
- «Домкор Индустрия» ЖЧЖ
- «Чаллы икмәге» АЖ
- «Чаллы икмәге» АЖ ның «Тортугалия» кондитер фабрикасы
- «Чаллы икмәге» АЖ ның «Чаллы икмәге» сәүдә йорты
- «Чаллы икмәге» АЖ ның «Chelny food» комбинаты
- «Чаллы икмәге» АЖ ның «Туган як» агрофирмасы
- «Чаллы икмәге» АЖ ның «Chelny Logistik» логистика үзәге
- «Чаллы-Суык» ААЖ
- «Геополис» ААЖ
- «Инжиниринг һәм төзелеш аудиты дирекциясе» МКП
- «РариТЭК» ЖЧЖ
- «РИАТ» ААЖ
- «Ростар» фәнни-производство берләшмәсе» ЖЧЖ
- «ХАЙЕР ФРИДЖ РУС» ЖЧЖ

«Мәгълүмат-эзләнү системалары булдыру, фәнни мәгълүмат һәм документлардан файдалану»

Архив бүлегендә «Яр Чаллы дәүләт педагогия университеты» ФДБЮББУ белән берлектә «**Минем шәһәрәм – минем тарихым**» проекты тормышка ашырыла башлады. Тарих факультеты укытучылары һәм студентлары мәгариф, мәдәният, икътисад, сәнәгать, спорт, жәмәгатьчелек белән элемент, төзелеш, сәламәтлек саклау өлкәләренә кагылган архив документлары буенча Яр Чаллы шәһәре тарихын өйрәнә. 381 нче төркем студентлары Зенкова Алина Сергеевна һәм Мифтахетдинова Алина Рәүф кызы архив документлары буенча «Социаль өлкә һәм туризм үсеше өчен Яр Чаллы шәһәренә тарихи-туган якны өйрәнү потенциалы» темасын өйрәнделәр. Университет студентлары Хөснетдинов Камил Ришат улы «Яр Чаллы шәһәрендә туризмның үсеше» темасы буенча эш алып барды.

«Яр Чаллы дәүләт педагогия университеты» ФДБЮББУның 061, 081, 981, 881, 681 нче төркем студентлары (барысы – 35 кеше) 2020 елның ноябреннән бу эшнә дәвам иттерделәр. **Барысы – 51 тикшеренүче.**

2020 елда архив бүлеге **4** экскурсия оештырды:

Башкарма комитетның мәгълүмати сәясәт һәм жәмәгатьчелек белән элемент идарәсе башлыгы Р.Р. Мөхәммәтжанова һәм Журналистика мәктәбе укучылары катнашында «Безнең этиләр һәм бабайлар төзегән шәһәр» темасына **ике экскурсия** үткәрелде. Анда 30 дан артык кеше катнашты.

«24 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе» МБББУ ның 10А сыйныфы укучылары өчен оештырылган **бер экскурсия** «1941 – 1945 еллардагы Бөек Ватан сугышы елларында тылдагы тормыш турында» дип аталды. Анда 35 тән артык кеше катнашты.

«Яр Чаллы дәүләт педагогия университеты» ФДБЮББУның 061, 081, 981, 881, 681 нче төркем студентлары (барысы – 35 кеше) өчен бер экскурсия архив фондлары буенча үткәрелде.

1 яртыеллыкта оештырылган күргәзмәләр турында мәгълүмат:

2020 елның 24 гыйнварында «1 нче шәһәр балалар һәм яшьләр ижаты сарае» МАӨББУ да Татарстан АССР төзелүнең 100 еллыгына старт бирүгә багышланган тантаналы чара булды. Чара башланыр алдыннан архив бүлеге шәһәрнең тарихи-туган якны өйрәнү музейе белән берлектә «Минем йортым – Татарстан» күргәзмәсен оештырды. Күргәзмә белән 800 гә якын кеше танышты.

2020 елның 19 февралендә «1 нче шәһәр балалар һәм яшьләр ижаты сарае» МАӨББУ да Яр Чаллы Шәһәр Советының 37 нче йомгаклау сессиясе алдыннан да архив бүлеге, шәһәрнең тарихи-туган якны өйрәнү музейе, «Жиңү юлында» музейе белән берлектә «Минем йортым – Татарстан» күргәзмәсе эшләде. Күргәзмә белән Татарстан Республикасы премьер-министры Песошин Алексей Валерьевич, Яр Чаллы шәһәре Хакиме Мәһдиев Наил Гамбәр улы һәм 800 гә якын кеше танышты.

2020 елның 11 июнендә, Россия көне алдыннан Яр Чаллы шәһәренең Тантаналар сараенда Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясенең дәүләт бүләкләрен тапшыру тантанасы үткәрелде. Чара башланыр алдыннан шәһәр Хакиме Н.Г. Мәһдиев, Шәһәр Советы депутатлары һәм бүләкләнүчеләр Башкарма комитетның архив бүлеге оештырган күргәзмәне карый алдылар. Экспозициядә «Камгэсэнергострой» производство берләшмәсенең профсоюз комитеты рәисе Пронина Юлия Сергеевнаның шәхси документлары, 1941 – 1945 еллардагы Бөек Ватан сугышында катнашкан, Кызыл Армиянең өлкән лейтенанты, 1943 елның 3 октябрендә геройларча һәлак булган Сәгъдиев Сәлах Шәйхетдин улының солдат хатлары урнаштырылды. Шулай ук беренче тапкыр «Камгэсэнергострой» ААҖ ның башкарма директоры С.П. Ямашев тарафыннан архивка тапшырылган «Камгэсэнергострой» производство берләшмәсенең 1969 – 1980 еллардагы архив фотодокументлары куелды. Күргәзмәне 30 дан артык кеше карады.

2020 елның 5 июнендә Яр Чаллы шәһәренең Азатлык майданында Бөек Жиңүнең – 75, ТАССР төзелүнең – 100 һәм Яр Чаллыга шәһәр статусы бирелүнең 90 еллыгына багышланган архив документларыннан күргәзмә оештырылды.

Шәһәр Хакимиятенең беренче катында даими эшләүче архив күргәзмәсе урын алды. 2020 елның беренче яртыеллыгында анда түбәндәге тематикалар буенча күргәзмә материаллар куелды:

Бөек Жиңүнең 75 еллыгына

- «Без срока давности» («Озак еллар узса да») проекты. Архив документларына нигезләнеп «1941 – 1945 еллардагы Бөек Ватан сугышы чорында Яр Чаллы шәһәре тарихы» күргәзмәсе оештырылды һәм ул «Яр Чаллы. Тарих. Фото һәм Кинохроника» сайтына, Инстаграм социаль челтәренә урнаштырылды (3 күргәзмә).

- **«Память» («Хәтер») проекты.** Шәһәр халкын һәм киң жәмәгатьчелекне Бөек Ватан сугышы ветераны, 4 нче гвардия танк армиясенең 5152 номерлы күчмә кыр госпитале шәфкать туташы Юсупова Роза Григорьевнаның фотоальбомы белән таныштыру. Инстаграм социаль челтәренә «Яр Чаллы. Тарих. Фото һәм Кинохроника» сайтына урнаштырылды (**3 күргәзмә**). Әлеге күргәзмә «Яр Чаллы. Тарих. Фото һәм Кинохроника» сайтына, Инстаграм социаль челтәренә урнаштырылды (**3 күргәзмә**).

Шәһәр халкын һәм киң жәмәгатьчелекне Бөек Ватан сугышы ветераны, Кызыл Армиянең өлкән лейтенанты, 1943 елның 3 октябрдә геройларча һәлак булган Сәгъдиев Сәлах Шәйхетдин улының шәхси характердагы документлары белән таныштыру. Әлеге күргәзмә «Яр Чаллы. Тарих. Фото һәм Кинохроника» сайтына, Инстаграм социаль челтәренә урнаштырылды (**3 күргәзмә**).

Шәһәр халкын һәм киң жәмәгатьчелекне Бөек Ватан сугышы ветераны, Франциянең Больхен (хәзерге Буле-Мозель) шәһәрндә хәрби тоткыннар лагерын узган Захаров Михаил Степановичның шәхси характердагы документлары белән таныштыру. Әлеге күргәзмә «Яр Чаллы. Тарих. Фото һәм Кинохроника» сайтына, Инстаграм социаль челтәренә урнаштырылды (**3 күргәзмә**).

«У войны не женское лицо...» («Сугыш хатын-кыз йөзен йөртми»...)

«Яр Чаллы. Тарих. Фото һәм Кинохроника» сайтында һәм Инстаграм социаль челтәрендә «2 нче гимназия» МБББУ ның тәрбия эшләре буенча директор урынбасары Э.М. Харисованың Бөек Ватан сугышы чорында ТАССР ның Минзәлә районында авыл Советы секретаре, колхоз рәисе булып эшләгән, «1941 – 1945 еллардагы Бөек Ватан сугышы елларында фидакарь хезмәте өчен» медале белән бүләкләнгән әнисе Әхмәтова Фәрхенур Гыйльфан кызы турындагы истәлекләре урнаштырылды (**1 күргәзмә**).

«Яр Чаллы. Тарих. Фото һәм Кинохроника» сайтында һәм Инстаграм социаль челтәрендә Минзәләнең ВЛКСМ райкомы секретаре Хәкимова Гөлсабира Мәхмүт кызының Ленинградтан эвакуацияләнгән балалар турында «Женская доля» дигән истәлек язмасы урнаштырылды. Г.М. Хәкимова – Яр Чаллының легендар шәхесе, РСФСР ның (1982 ел), ТАССР ның Атказанган мәдәният хезмәткәре (1975 ел), Яр Чаллы һәм Минзәлә шәһәрләренең Мактаулы гражданы (1985, 1995 еллар), 1973 – 1982 елларда халык депутатларының Яр Чаллы Шәһәр Советы Башкарма комитеты рәисе урынбасары (**1 күргәзмә**).

ТАССР төзелүнең 100 еллыгына

«Всесоюзная ударная» («Бөтенсоюз удар» проекты). «Пронина Юлия Сергеевнаның шәхси характердагы документларында КАМАЗ төзелеше тарихының чагылышы» дигән күргәзмә оештырылды. Әлеге күргәзмә «Яр Чаллы. Тарих. Фото һәм Кинохроника» сайтына, Инстаграм социаль челтәренә урнаштырылды (**3 күргәзмә**).

«Яр Чаллы. Тарих. Фото һәм Кинохроника» сайтында һәм Инстаграм социаль челтәрендә Яр Чаллы шәһәренең түбәндәге танылган кешеләре турында рубрика булдырылды:

- Беляев Рәис Кыям улы – КПСС ның Яр Чаллы шәһәр комитеты беренче секретаре (**1 күргәзмә**).

- Васильев Лев Борисович – «КАМАЗ» производство берләшмәсенең генераль директоры, Социалистик Хезмәт Герое (**1 күргәзмә**).

- Батенчук Евгений Никанорович – «Камгэсэнергострой» производство берләшмәсе башлыгы, Социалистик Хезмәт Герое (**1 күргәзмә**).

- Хәкимова Гөлсабира Мәхмүт кызы – халык депутатларының Яр Чаллы Шәһәр Советы Башкарма комитеты рәисе урынбасары (**1 күргәзмә**).

- Наурбиев Умат-Гәрәй Камбулатович – төзүче, киң профильле механизатор, Социалистик Хезмәт Герое, «Камгэсэнергострой» производство берләшмәсе төзелешне механикалаштыру идарәсенең комплекслы автоскреперлар бригадасы бригадиры (**1 күргәзмә**).

2 яртыеллыкта оештырылган күргәзмәләр турында мәгълүмат:

2020 елның 8 июлендә Яр Чаллы шәһәренең Тантаналар сараенда Россия Федерациясенең «За любовь и верность» медален тапшыру тантанасы үткәрелде. Чара башланыр алдыннан шәһәр Хакиме Н.Г. Мәһдиев, Шәһәр Советы депутатлары һәм бүләкләнүчеләр «История создания новой семьи в городе Набережные Челны» күргәзмәсен карый алдылар.

2020 елның 10 августында Яр Чаллы шәһәре төзелүнең 90 еллыгын бәйрәм итү уңаеннан Интернет-күргәзмә оештырылды.

2020 елның 11 августында Яр Чаллы шәһәре Хакимиятенең 400 нче залында Татарстан АССР төзелүнең 100 еллыгына багышланган ел нәтижеләре буенча тантаналы чара үткәрелде. Йомгаклау доклады белән Башкарма комитет Житәкчесе урынбасары Хәлимов Рамил Мәрван улы чыгыш ясады. Чара алдыннан архив бүлегенең шәһәрнең тарихи-туган якны өйрәнү музейе белән берлектә эзерләнган «Это наша история» («Бу – безнең тарих») күргәзмәсе куелды. Күргәзмә белән 400 гә якын кеше танышты.

2020 елның 3 сентябрдә Яр Чаллы шәһәренең Тантаналар сараенда Финансистлар көне уңаеннан Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясенең дәүләт бүләкләрен тапшыру тантанасы булды. Чара алдыннан архив бүлегенең шәһәрнең тарихи-туган якны өйрәнү музейе белән берлектә күргәзмә оештырылды Күргәзмәне 100 гә якын кеше карады.

2020 елның 11 ноябрдә Яр Чаллы шәһәренең Тантаналар сараенда Икътисадчылар көне уңаеннан Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясенең дәүләт бүләкләрен тапшыру тантанасы булды. Чара алдыннан архив бүлегенең шәһәрнең тарихи-туган якны өйрәнү музейе белән берлектә күргәзмә оештырылды. Күргәзмә белән 100 гә якын кеше танышты.

2020 елның 16 ноябрдә Яр Чаллы шәһәренең Тантаналар сараенда Журналистлар көне уңаеннан Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясенең дәүләт бүләкләрен тапшыру тантанасы булды. Чара

алдыннан архив бүлегенен шәһәрнең тарихи-туган якны өйрәнү музейе белән берлектә күргәзмә оештырылды. Күргәзмәне 100 гә якын кеше карады.

Шәһәр Хакимияте бинасының беренче этажында – халык күп йөри торган урында архив күргәзмәсе даими эшләп тора. 2020 елның икенче яртыеллыгында анда түбәндәге тематикалар буенча күргәзмә материаллар куелды:

- Өлкәннәр көненә багышланган «Наши ветераны» («Безнең ветераннар») күргәзмәсе
- 1914 – 1969 еллардагы иске шәһәр урамнары
- «77 нче гимназия» МАББУ ның 5 В сыйныф укучысы София Кузьминаның бабасы Сабиржанов Равис Салих улы биографиясенен тарихи фактларын өйрәнү буенча тупланган материал.

Ел буена барысы – 35 күргәзмә.

Ике чыгыш әзерләнде:

2020 елның 11 мартында **Татарстан Республикасы Дәүләт Советында** ясаган «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты эш кәгазьләрен алып бару идарәсе архив бүлегенен 2019 елгы эш нәтижеләре турында» доклад.

2020 елның 26 октябрендә **Татарстан Республикасының архив эшләре буенча Дәүләт Комитетында** ясаган «Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты эш кәгазьләрен алып бару идарәсе архив бүлегенен 2020 елдагы эшчәнлеге турында» доклад.

«Челнинские известия» газетасының 90 еллыгы уңаеннан «Челнинские известия» газетасы 90 ел элек ниләр турында язды» дигән рубрика белән **2 мәкалә** басылып чыкты.

Шәһәр тарихы белән кызыксынучыларның «Тарих. Фото һәм Кинохроника» чаты өчен «Шәһәр архивы документлары һәм фотолары» тамгасы белән **40 документ һәм фотосурәтләр жыйнагы** әзерләнде.

Комплектлаштыруның потенциал чыганаclarы белән «Архив эшләре һәм эш кәгазьләрен алып бару өлкәсендәге хезмәттәшлек турында килешү нәрсә бирә» һәм «Ничек итеп архивның комплекташтыру чыганагы булырга» темаларына **2 семинар** үткәрелде.

2020 елның 2 сентябрендә архив бүлеге башлыгы Л.М. Шәмсевәлиева, Татарстан Республикасының «Яр Чаллы дәүләт курчак театры» дәүләт автономияле мәдәният учреждениесендә булып, архив өчен җаваплы затларга архив эшләре һәм эш кәгазьләрен алып бару буенча семинар үткәрде. Анда 9 кеше катнашты. Делоларны рәсмиләштерү һәм описьлар төзү буенча кызыксыну зур булды. Башкарма комитетның эш кәгазьләрен алып бару идарәсенен архив бүлегенә даими сакланудагы документларны үз вакытында тапшыру, даими сакланудагы документларны, шәхси состав документларын, эштән азат ителгән хезмәткәрләрнең шәхси делоларын тәртипкә китерү буенча методик ярдәм күрсәтелде. 2021 елга делолар номенклатурасын эшкәртү буенча консультация бирелде. **Барысы – 3 семинар.**

Архив эшендә, документларны эш производствосында оештыру, делолар номенклатурасын, даими сакланудагы документларның һәм шәхси состав буенча документларның описен төзү буенча юридик затларга методик һәм практик ярдәм күрсәтүдә **44 муниципаль хезмәттән** файдаланылган:

- Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты
- шәһәр Башкарма комитетының мәгариф һәм яшьләр белән эшләү идарәсе

- шәһәр Башкарма комитетының финанс идарәсе

- Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгының Яр Чаллы шәһәре идарәсе

- Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Яр Чаллы шәһәре социаль яклау идарәсе

- шәһәр Башкарма комитетының икътисадый үсеш һәм эшмәкәрлеккә ярдәм күрсәтү идарәсе

- Сәлахова Рина Сәлах кызы

- Пронина Юлия Сергеевна

- Рзаева Гөлзада Мөхәммәтгәрәй кызы

- Татарстан Республикасының «5 нче шәһәр хастаханәсе» ДАССУ

- «Камкомбанк» ЖЧЖ

- «Яр Чаллы педагогия көллияте» ДАҺББУ

- «Евростиль» ЖЧЖ

- «Мәгълүмати-методик үзәк» МБУ

- шәһәр Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе

- Татарстан Республикасының «Ашыгыч медицина ярдәме хастаханәсе»

ДАССУ

- «Домкор Индустрия» ЖЧЖ

- «Чаллы икмәге» АЖ

- «Чаллы икмәге» АЖ ның «Тортугалия» кондитер фабрикасы

- «Чаллы икмәге» АЖ ның «Чаллы икмәге» сәүдә йорты

- «Чаллы икмәге» АЖ ның «Chelny food» комбинаты

- «Чаллы икмәге» АЖ ның «Туган як» агрофирмасы

- «Чаллы икмәге» АЖ ның «Chelny Logistik» логистика үзәге

- «Чаллы-Суык» ААЖ

- «Геополис» ААЖ

- «Инжиниринг һәм төзелеш аудиты дирекциясе» МКП

- «РариТЭК» ЖЧЖ

- «РИАТ» ААЖ

- «Ростар» фәнни-производство берләшмәсе» ЖЧЖ

- «ХАЙЕР ФРИДЖ РУС» ЖЧЖ

- Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитеты

- Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Комсомол районы хакимияте

- Яр Чаллы шәһәре Башкарма комитетының Үзәк районы хакимияте

- «Автоградбанк» акционерлык жәмгыяте

- шәһәр Башкарма комитетының жир һәм мөлкәти мөнәсәбәтләр идарәсе
- Пронина Юлия Сергеевна
- Рзаева Гөлзада Мөхәммәтгәрәй кызы
- Иванова Венера Бәхтегәрәй кызы
- Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре буенча Федераль салым хезмәте инспекциясе
- «Яр Чаллы шәһәренәң халыкны эш белән тәмин итү үзәге» ДКУ
- Татарстан Республикасы Яр Чаллы шәһәре муниципаль берәмлегенәң «Контроль-хисап палатасы» МКУ

Муниципаль архивның уку залында тикшеренү эшләре алып баручылар өчен архив документларын бирү буенча **хезмәт күрсәтелде**.

381 нче төркем студентлары Зенкова Алина Сергеевна һәм Мифтахетдинова Алина Рәүф кызы архив документлары буенча «Социаль өлкә һәм туризм үсеше өчен Яр Чаллы шәһәренәң тарихи-туган якны өйрәнү потенциалы»

«КАМАЗ» төзелә башлауның – 50, Бөек Ватан сугышында Жинүнең – 75, ТАССР төзелүнең 100 еллыгын бәйрәм итүгә бәйле юбилей чараларына эзерлек максатында, «24 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе» МБББУ укучылары (10 кеше) тарих укытучысы Р.Ф. Вәлиуллин житекчелегендә муниципаль архивның 1941-1981 еллардагы документлары белән эшләделәр.

Тикшеренүче Арсланов Зөфәр Галимжан улы, шәһәр хакимияте, «Челнинские известия» һәм Шәһәр Советы фондлары документларыннан файдаланып, Яр Чаллы шәһәрендә физик культура һәм спортның үсеш тарихы буенча китап чыгару өчен материаллар туплады.

1941 – 1945 еллардагы Бөек Ватан сугышында Жинүнең 75 еллыгына эзерлек һәм бәйрәм итү кысаларында Яр Чаллы шәһәр судының баш белгече Певнев Иван Юрьевич Яр Чаллы шәһәр суды фондының документлары белән эшләде.

Архив документларының урнашкан урыннары турында консультацияләр бирү буенча **500** дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтелде.

Архив бүлегендә запросларны үтәгәндә иң күп күрсәтелә торган хезмәт булып архив белешмәләре, архив өземтәләре, архив документлары күчермәләре бирү буенча муниципаль һәм дәүләт хезмәтләре санала. Гражданның һәм оешмалардан кәргән запросларны үтәү белән бәйле дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтү буенча административ регламентларда каралганча, запрос һәм административ процедураларны тайпылышсыз, билгеләнгән срокларда үтәүне тәмин итү – бүгенге көндә архив алдында торган мөһим бурыч. Дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтү срогы катгый рәвештә 20 көн дип регламентлана.

Архив белешмәләре, архив өземтәләре, архив документлары күчермәләре бирү буенча 980 дәүләт хезмәте, 453 муниципаль хезмәт күрсәтелде.

2020 елда архив бүлегенә барысы 1529 запрос белән мөрәжәгать ителәр, шуның 798е – физик һәм 731е – юридик затлардан.

2020 елда запросларның үтәлеше:

Кергән запрослар саны	Үтәлгән запрослар саны	Уңай хәл ителгән запрослар саны
1529	1529	1386

2020 елда тематик характердагы запросларның үтәлеше

Кергән запрослар саны	Үтәлгән запрослар саны	Уңай хәл ителгән запрослар саны
331	331	278

2020 елда социаль-хокукый характердагы запросларның үтәлеше:

Кергән запрослар саны	Үтәлгән запрослар саны	Уңай хәл ителгән запрослар саны
1198	1198	1108

Запросларның нинди ысул белән керүе

2020 елда кергән запрослар	Шу ның Россия почтасы аша кергәне	VipNet Client буенча Россия Пенсия фонды органнарын ан	К ФҮ аша С буенча	К Шәх си кабу л итү	Инт ернет аша кабул итү	Эле ктрон документ әйләнеше аша	А рхивны ң электро н адресы аша
1529	65	565	42	149	165	61	103

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Күрсәткечкә ирешү өчен дәүләт, муниципаль һәм социаль әһәмиятле хезмәтләрне электрон рәвешкә күчерү буенча Чаралар планын раслау турында» 2015 елның 1 декабрендәге 908 номерлы карарын үтәү йөзеннән, бүгенге көнгә эш кәгазьләрен алып бару идарәсенә архив бүлегендә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрне электрон рәвештә алу механизмынан файдаланучы гражданның саны 86 % ны тәшкил итә.

Башкарма комитетның эш
кәгазьләрен алып бару идарәсе
архив бүлеге башлыгы

Л.М. Шәмсевәлиева